

Terapia małego dziecka z autyzmem

Którędy?

Plan

Jak można **rozumieć** dziecko z autyzmem? Jak rozumienie trudności rozwojowych dziecka ukierunkowuje nasze **działania terapeutyczne**?

Różne **terapie**, różne metody – co je łączy, co je różni? Terapia w Przystanku Przedszkolak.

Dom – czas na odpoczynek czy czas na terapii ciąg dalszy?

Dziecko jako **podmiot** w terapii.

Jak rozumieć dziecko z autyzm?

jak dziecko
zachowuje się?

co dziecko spostrzega /
rozumie?

jak działa układ nerwowy
dziecka oraz jaki jest jego
ogólny stan somatyczny?

Autyzm jako **całościowe** zaburzenie rozwoju – obserwowane braki i nadmiary, ilość i jakość zachowań

Autyzm jako specyficzny sposób **spostrzegania** **świata**

Rozwój społeczno-komunikacyjny – jak dziecko rozumie
siebie i innych

Rozwój zabawy – percepcja otoczenia – jak dziecko
rozumie świat przedmiotów i siebie w tym świecie

Rozwój społeczno-komunikacyjny

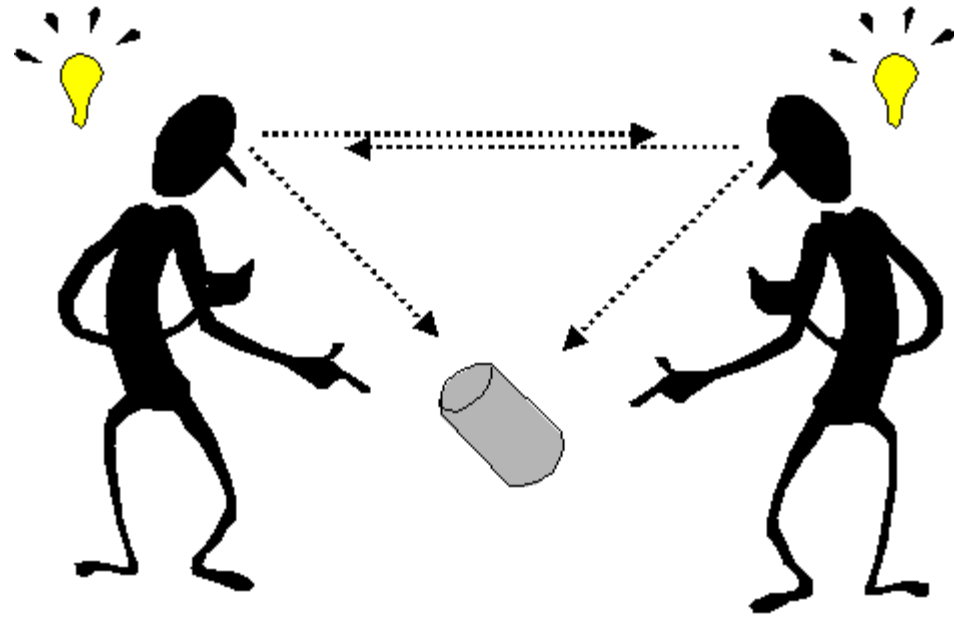

- ✓ szczególna, w pewnym zakresie **wrodzona wrażliwość na bodźce społeczne** (np. twarz/głos ludzki)
- ✓ **protokonwersacje** czyli rozmowa ciałem i głosem
- ✓ pierwsze **zabawy naprzemienne** jak zabawa w akuku, zabawa masz-daj

Rozwój społeczno-komunikacyjny

✓ **wspólne zaangażowanie** (podzielanie pola uwagi) czyli **wzajemnie świadome odnoszenie się do czegoś** w świecie zewnętrznym (w ramach tej umiejętności pojawiają się: **podążanie za wskazaniem/spojrzeniem**; aktywne kierowanie uwagą drugiej osoby poprzez na przykład **wskazywanie typu „daj mi”, „o zobacz”, „co to?”**, później słowa)

Komunikować się? Ale po co?	Narzędzia w komunikacji			
	Przedmiot	Miejsce	Zachowanie	Słowo
Żeby coś uzyskać				
Żeby coś się zadziało				
Żeby o czymś poinformować				
Żeby uzyskać informacje				
Żeby uzyskać pozytywną reakcję/uwagę				
Żeby podzielić się emocjami				
...				

Rozwój społeczno-komunikacyjny

-
- ✓ współdziałanie, wymiana ról w zabawie
 - ✓ rozumienie **preferencji, prawdziwych przekonań**
 - ✓ **rozumienie fałszywych przekonań**
 - ✓ rozumienie **ironii, żartu, metafor, przenośni, kłamstwa, białego kłamstwa**

Rozwój społeczno-komunikacyjny

Zabawa równoległa to zabawa w jednej przestrzeni i podobnymi zabawkami bez wzajemnej ingerencji w swoje skrypty zabawy.

Zabawa oparta **na kooperacji** wymaga od dzieci podzielenia „pomysłu” na zabawę, umiejętności skoordynowania swoich działań na poziomie pomysłu i jego realizacji, zauważaniu i elastyczności w dostosowywaniu się do szybko zmieniającego się jej przebiegu.

Zabawa funkcjonalna

Zabawa funkcjonalna pojawia się pod koniec pierwszego roku życia.

W tego typu zabawie dzieci **używają przedmiotów w adekwatny sposób** (budują z klocków) lub łączą jakieś przedmioty w konwencjonalny sposób (mieszają łyżeczką w kubeczku).

Dzieci niejako „**wyczytują**” z **przedmiotu co należy z nim zrobić** – wyraźny jest tu element uczenia się przez obserwację, czyli uczenia się od innych.

Zabawa funkcjonalna

Zabawa funkcjonalna czasem opisywana jest także, jako **proste udawanie**. Kopiowanie obserwowanych działań jakie wykonują dorośli na dzieciach, sobie i przedmiotach codziennego użytku.

Przykłady: budowanie z klocków, jeżdżenie pociągiem, karmienie misia.

Zabawa symboliczna

Spontaniczna zabawa w udawanie pojawia się pomiędzy 2 a 3 rokiem życia.

Trzy zasadnicze **formy zabawy** w udawanie obejmują:

- a. użycie przedmiotu w funkcji innego
- b. przypisywanie rzeczy/sytuacji cechy, których nie ma
- c. udawanie, że coś istnieje, czego nie ma

Pierwsze skrypty zabawy w udawanie odzwierciedlają często **własne doświadczenia dzieci**. Stopniowo pojawiają się także w zabawie wydarzenia mniej rutynowe jak zakupy, wizyta u lekarza.

Zabawa symboliczna

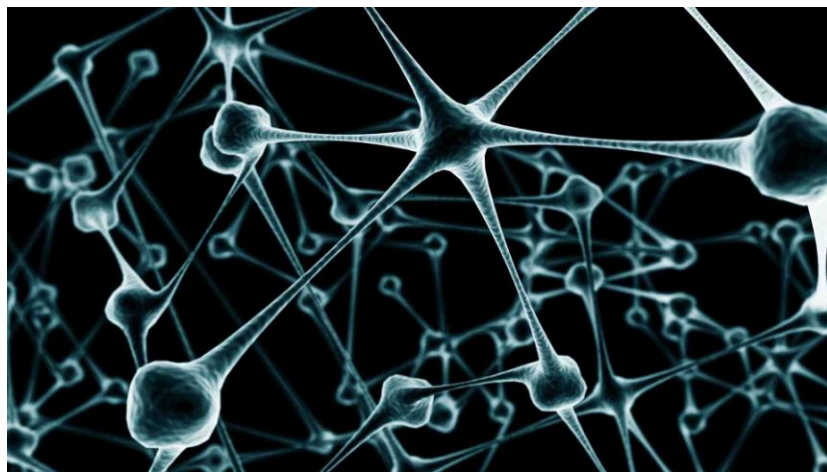

Pomiędzy 3 a 4 rokiem życia dzieci udają głównie przy pomocy tworzonych w zabawie **narracji**. Przedmioty zaczynają odgrywać mniejszą rolę.

Dzieci **odgrywają rolę** przy pomocy pacynek, a także same wcielają się w nie.

Zabawa w udawanie odgrywa ważną rolę dla dzieci także w młodszym wieku szkolnym, także wtedy, gdy dzieci angażują się w gry z regułami.

Autyzm jako **zaburzenie neurorozwojowe**

O podejściach/metodach/technikach/strategiach

**terapia
behawioralna**

**program
Knillów**

**metoda
symultaniczno-
sekwencyjna**

**integracja
sensoryczna**

dogoterapia

RDI

**program
TEACH**

?

Metody podstawowe

Są nastawione na całościowe zmiany w zakresie funkcjonowania dziecka i wyrównania jego deficytów (nastawione na **zmiany w zakresie mechanizmu**).

Podejście behawioralne

Podejście rozwojowe, np. ESDM (Early Start Denver Model), GPS (Terapia przez zabawę)

Metoda Opcji

Program TEACH

RDI (Metoda Rozwoju Relacji)

dyrektywność – podążanie

udział rodziców w terapii

skupienie na zachowaniu - skupienie na emocjach, rozumieniu
(tym czego nie widać)

odnoszenie się do normy rozwojowej

dorośli jako nauczyciel – dorośli jako przewodnik

Podjęcie behawioralne

Główne założenia:

- **Koncentracja na zachowaniu:** eliminowanie zachowań niepożądanych, kształtowanie zachowań pozytywnych oraz nabywanie nowych umiejętności
- **Wygaszanie i wzmacnianie**
- **Stosowana Analiza Zachowania** (z ang. ABA)
- Cel nauki zostaje rozłożony na części składowe, których dziecko uczy się oddzielnie
- Nauka kolejnych elementów odbywa się za pomocą wielokrotnych powtórzeń → intensywne, krótkie sesje prowadzone wg schematu bodziec-reakcja-**wzmocnienie**,
- Początkowo kształtuje się **podstawowe umiejętności**, takie jak siedzenie i wstawanie na polecenie, siedzenie i patrzenie na nauczyciela
- Szczególnie skuteczna w przypadku **problemów w zachowaniu** (np. agresja). Identyfikuje się funkcję, jaką pełni dane zachowanie i cel któremu służy a następnie opracowuje się dla dziecka program alternatywnego, akceptowanego zachowania.
- **Samodzielność.**

oprac. Katarzyna Moczulska

Metoda Opcji

Główne założenia:

- Na co dzień należy dbać o to, żeby interakcje społeczne były dla dziecka jak **najbardziej przyjemne** i żeby dawały mu poczucie **bezpieczeństwa**
- Pełna akceptacja
- Nawet pozornie bezsensowne zachowanie dziecka ma sens, jeśli przyjrzy się mu z perspektywy doświadczanych przez niego trudności oraz dążenia do uzyskania kontroli nad otoczeniem
- Formą pracy są interakcje „**jeden na jeden**”
- **Rodzice są osobami odpowiedzialnymi za terapię** (prowadzą ją samodzielnie w domu przy ewentualnym wsparciu wolontariuszy), dlatego muszą rozwinąć w sobie odpowiednią postawę pełną otwartości, akceptacji i zrozumienia wobec dziecka
- Miarą sukcesu jest **wyzwolenie własnej motywacji dziecka do angażowania się w interakcje społeczne**

Podejście rozwojowe

Główne założenia:

- Opiera się na **diagnozie funkcjonalnej dziecka** i jego analizie **porównawczej w stosunku** do dziecka prawidłowo rozwiniętego w tym samym wieku.
- Określenie **deficytów rozwojowych** stanowi punkt wyjścia do zaplanowania pracy terapeutycznej.
- W podejściu rozwojowym, łączy się rozwijanie umiejętności dziecka z dostosowaniem środowiska. Punktem odniesienia w programie terapii jest **prawidłowy przebieg rozwoju** (...) Analizując o co dzieje się z dzieckiem uwzględnia się rozmaite czynniki wpływające na rozwój: **biologiczne i środowiskowe**, w tym kontekst kulturowy i rodzinny.

TEACH

Głównym celem pracy z dzieckiem jest rozwijanie jego niezależności na każdym etapie życia.

Strukturalizacja czasu i przestrzeni: plan dnia, schematy aktywności, odpowiednia modyfikacja przestrzeni.

Wizualizacja wykorzystywanie obrazków, zdjęć, nagrań video, napisów

Metody wspomagające

Nie są specyficzne dla zaburzeń ze spektrum autyzmu.
Są nastawione na zmiany w konkretnym obszarze.
Uzupełniają oraz **wzbogacają systematyczne oddziaływania metod podstawowych.**

- AAC – Wspomagająca i alternatywna Komunikacja
- TUS – Trening Umiejętności Społecznych
- Terapia SI – Terapia Integracji Sensorycznej
- Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- Programy Aktywności Knillów
- Metoda Dobrego Startu
- Metoda symultaniczno- sekwencyjna
- Hipoterapia
- Dogoterapia
- Muzykoterapia
- Psychoterapia indywidualna
- Systemowa terapia rodzin
- Doradztwo
- Inne

Metody Wspomagające

- **AAC – Wspomagająca i Alternatywna Komunikacja:**

Przeznaczona jest dla osób, których umiejętność mówienia nie zapewnia im skutecznego porozumiewania się z otoczeniem (np. mowa niewyraźna) lub nie wykształciły jeszcze umiejętności mowy, a wprowadzenie systemu komunikacji ma pomóc w jej rozwoju.

Systemy:

- Makaton, -Fonogesty, -PECS
- Komunikatory elektroniczne

- **TUS – Trening Umiejętności Społecznych:**

- Poszerzenie wiedzy o umiejętnościach społecznych
- Zwiększenie zakresu umiejętności wykonawczych (odbywa się to poprzez rozłożenie każdej umiejętności na podstawowe kroki i zdobycia umiejętności zastosowania tej wiedzy w przebiegu konkretnego zachowania w praktyce społecznej).
- Zmiana doświadczeń, przeżyć związanych z byciem w sytuacjach społecznych
- Zmniejszenie doświadczanego napięcia, uzyskanie lepszej samooceny.

Metody Wspomagające

- **Terapia SI – Terapia Integracji Sensorycznej:**

Podczas terapii dziecko jest zachęcane i kierowane do wykonywania aktywności, które wyzwalaają i prowokują odpowiednie, skuteczne reakcje na bodźce sensoryczne.

- **Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne:**

Poprzez odpowiedni dobrane ćwiczenia i zabawy ruchowe rozwija się poczucie własnej wartości dziecka, poczucie bezpieczeństwa, a także umiejętność nawiązywania kontaktów społecznych.

- **Programy Aktywności Knillów:**

Celem nadrzędnym jest rozwijanie świadomości ciała oraz wrażliwości dzieci na wzajemne kontakty, sygnały i reakcje.

Metody Wspomagające

- **Metoda Dobrego Startu:**
 - Wspomaganie rozwoju psychomotorycznego dziecka poprzez odpowiednio zorganizowaną zabawę i aktywne wielozmysłowe uczenie symboli graficznych: łatwych wzorów, wzorów literopodobnych, liter i znaków matematycznych.
- **Metoda krakowska:**

Systemowa terapia funkcji poznawczych dzieci z różnymi zaburzeniami rozwojowymi i genetycznymi. Podstawowe założenie metody – rozwój intelektualny dziecka. Zakres terapii metodą krakowską:

Terapia słuchowa

Terapia funkcji wzrokowych

Terapia rozwoju i przetwarzania bodźców węchowych, smakowych i dotykowych

Stymulacja rozwoju zabawy

Stymulacja rozwoju lewej półkuli mózgu

Terapia zachowań społecznych

Stymulacja funkcji motorycznych

Ćwiczenie pamięci

ćwiczenia myślenia

Kształtowanie systemu językowego

Terapia w Przystanku

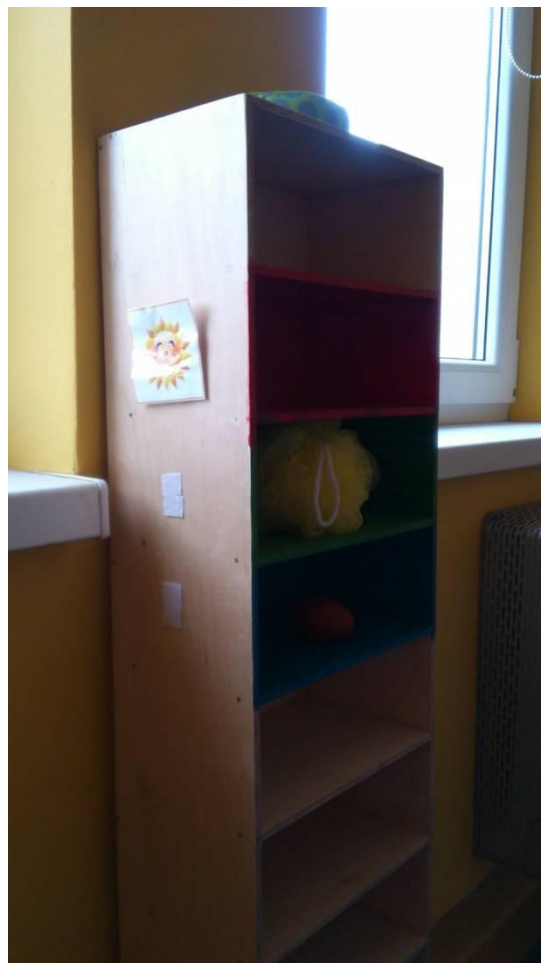
Podejście rozwojowe

- Punktem wyjścia dla naszych działań jest **prawidłowy rozwój dziecka**, obserwacja jego mocnych i deficytowych stron (diagnoza funkcjonalna), staramy się odbudować **zaburzone mechanizmy rozwoju**
- **Działamy planowo**
- **Dostosowujemy środowisko** (elementy TEACH – plany i wizualizacje)
- Terapia każdego dziecka projektowana **jest indywidualnie, patrzymy na dziecko całościowo**
- Nie uczymy umiejętności dla umiejętności ale po to, aby **dziecko w codziennych działaniach mogło/widziało sens aby ją wykorzystać** – zajęcia w grupie są tak samo ważne jak zajęcia jeden na jeden

Terapia w Przystanku

- Kładziemy duży nacisk na **komunikację, samodzielność i relację**
- Współpracujemy z **rodzicami i innymi miejscami** w których dziecko objęte jest opieką
- Bazujemy na **zainteresowaniach i mocnych** stronach dziecka
- **Budujemy relacje i uczymy poprzez zabawę!** bo ważne jest to czego dziecko uczy się o ludziach i sobie poprzez kontakt z nami
- Wykorzystujemy elementy podejścia **behawioralnego** (łańcuchy czynności samoobsługowych, albumy aktywności, zachowania trudne)
- Wykorzystujemy **AAC, program Knillów, metodę Sherborne, metodę symultaniczno-sekwnencyjną, treningi uwagi, treningu umiejętności społecznych**

Plany dnia

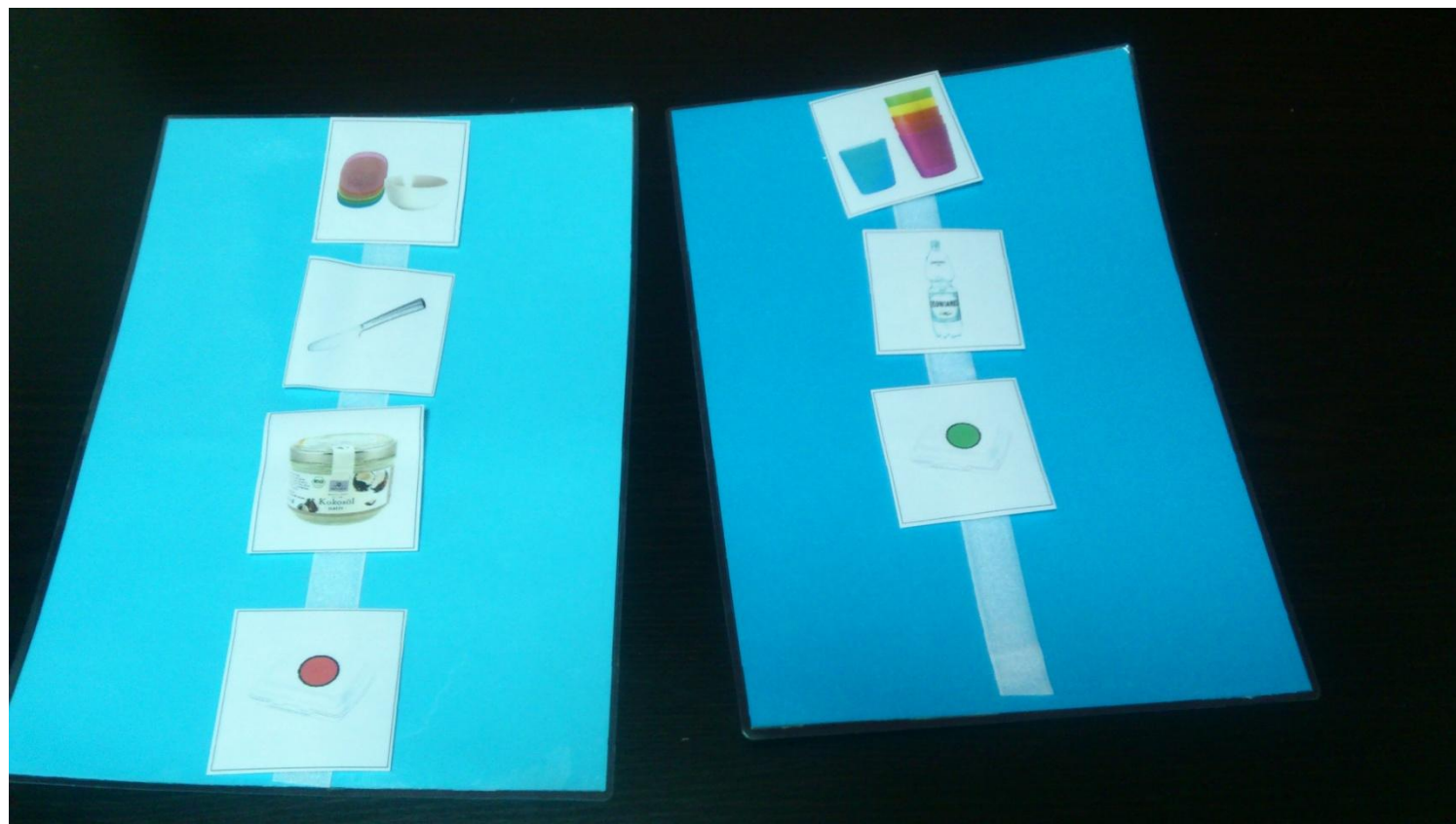

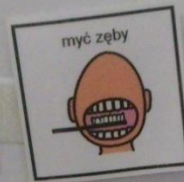
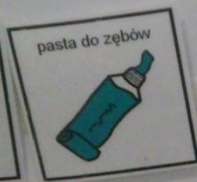
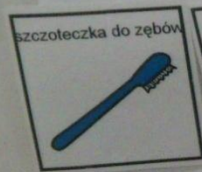
LISTA

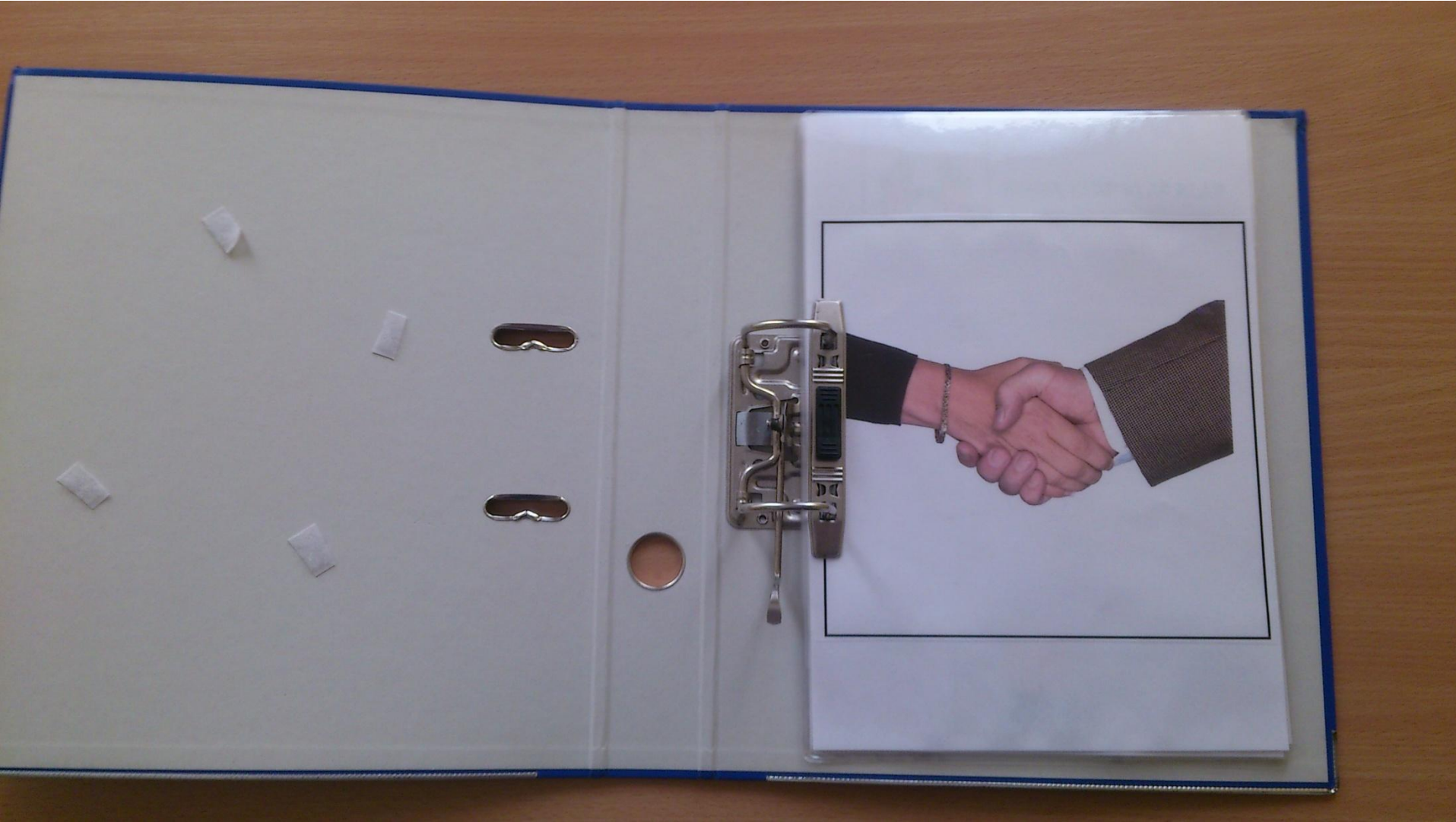
MARCIN BOŚ
BARTOŚZ CWA
ALEXANDER KŁ
MATEJ

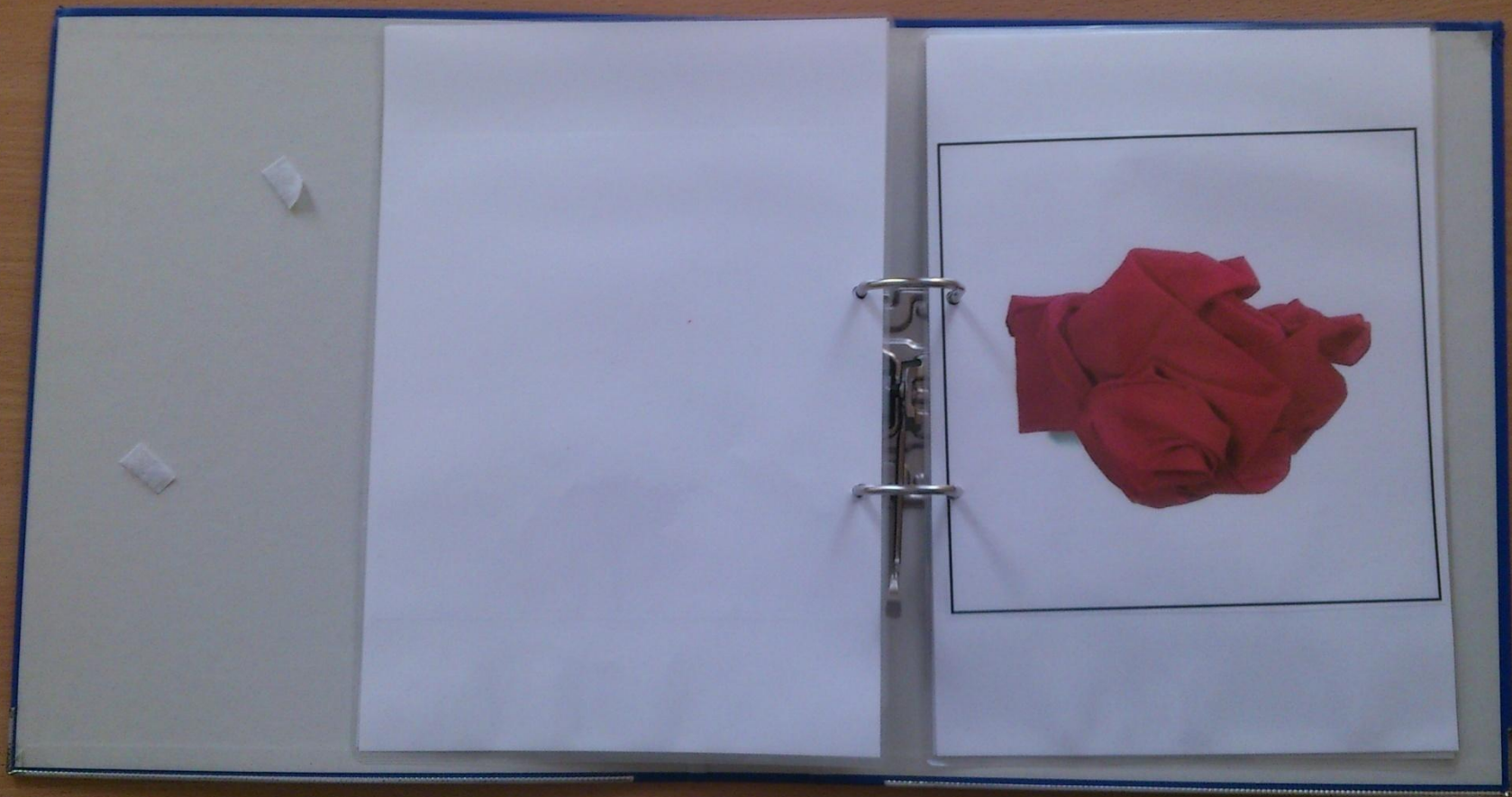
Plan aktywności

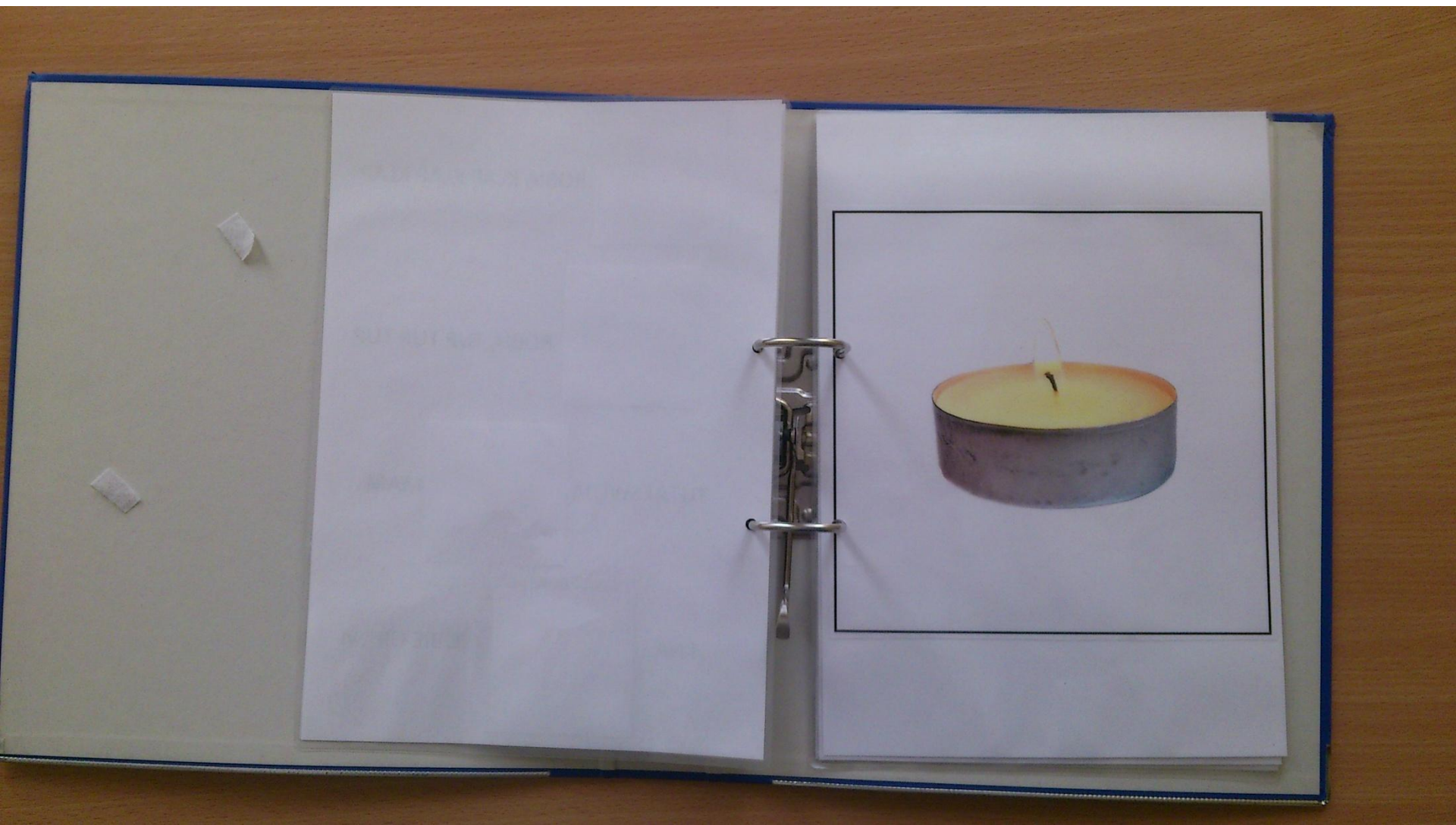

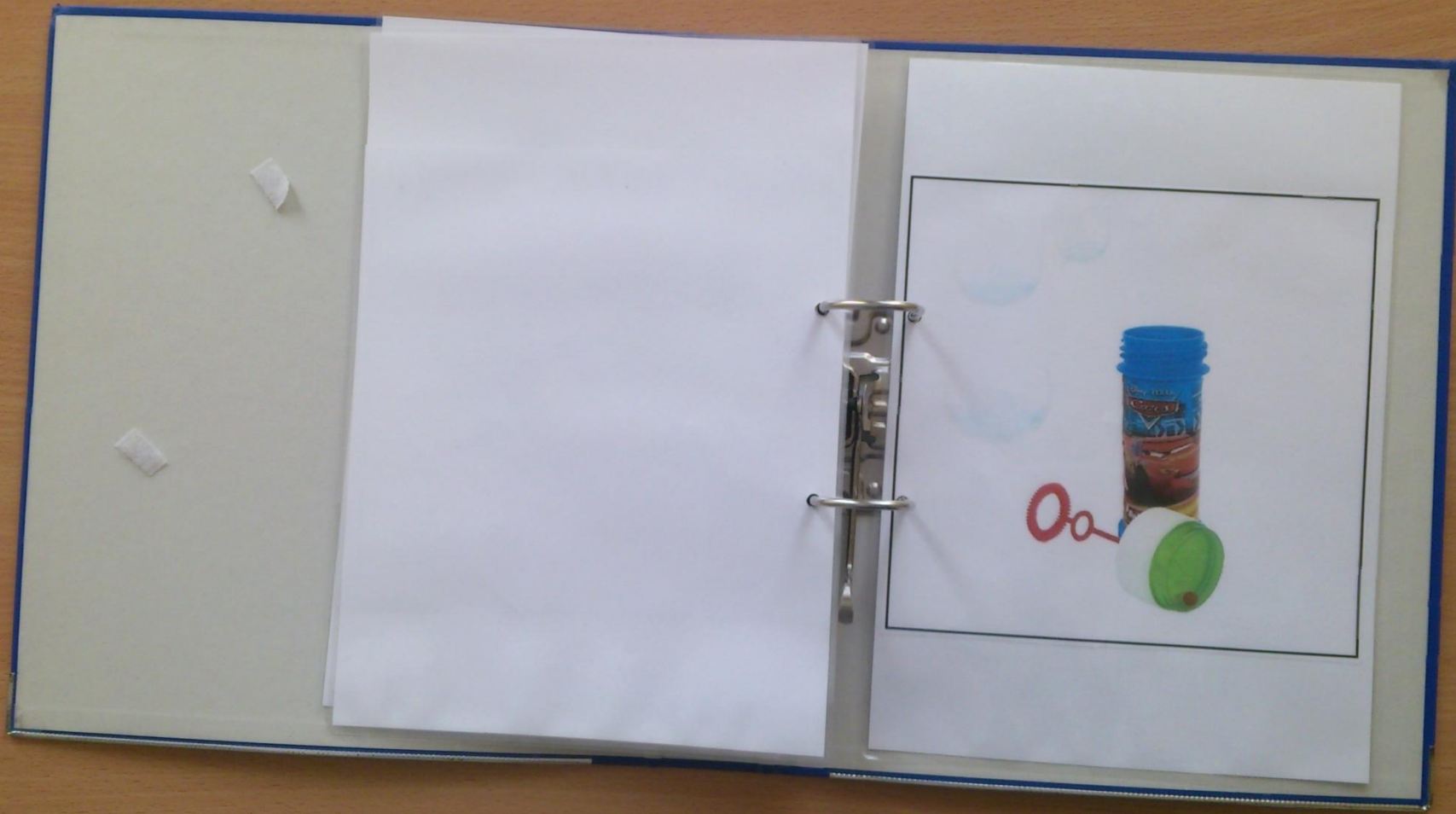

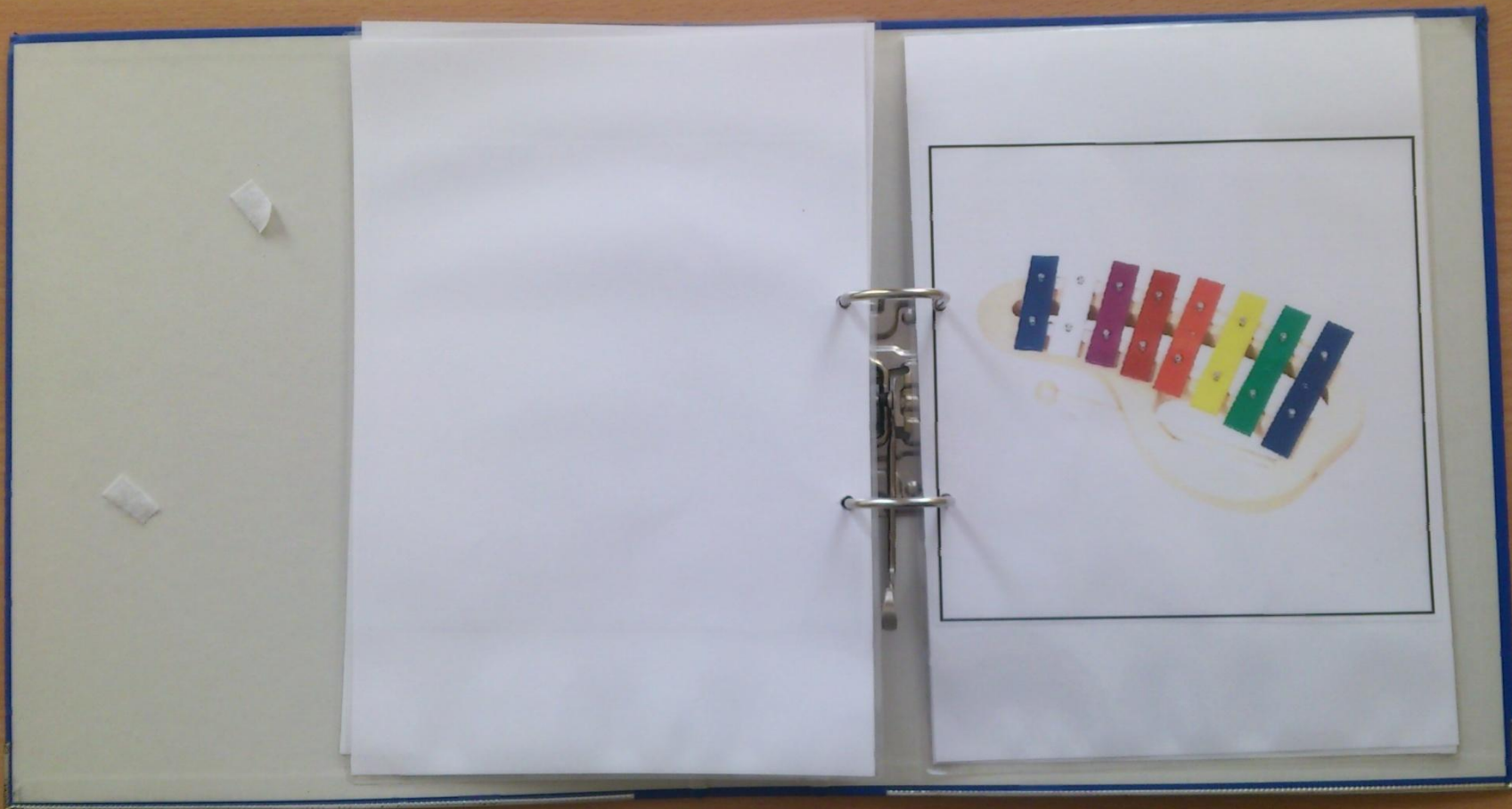

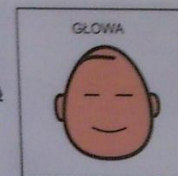

ROBIĄ KLAP KLAP KLAP

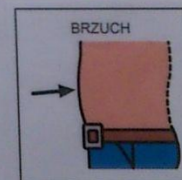
ROBIĄ TUP TUP TUP

TUTAJ SWOJĄ

MAM

I NA

SOBIE GRAM

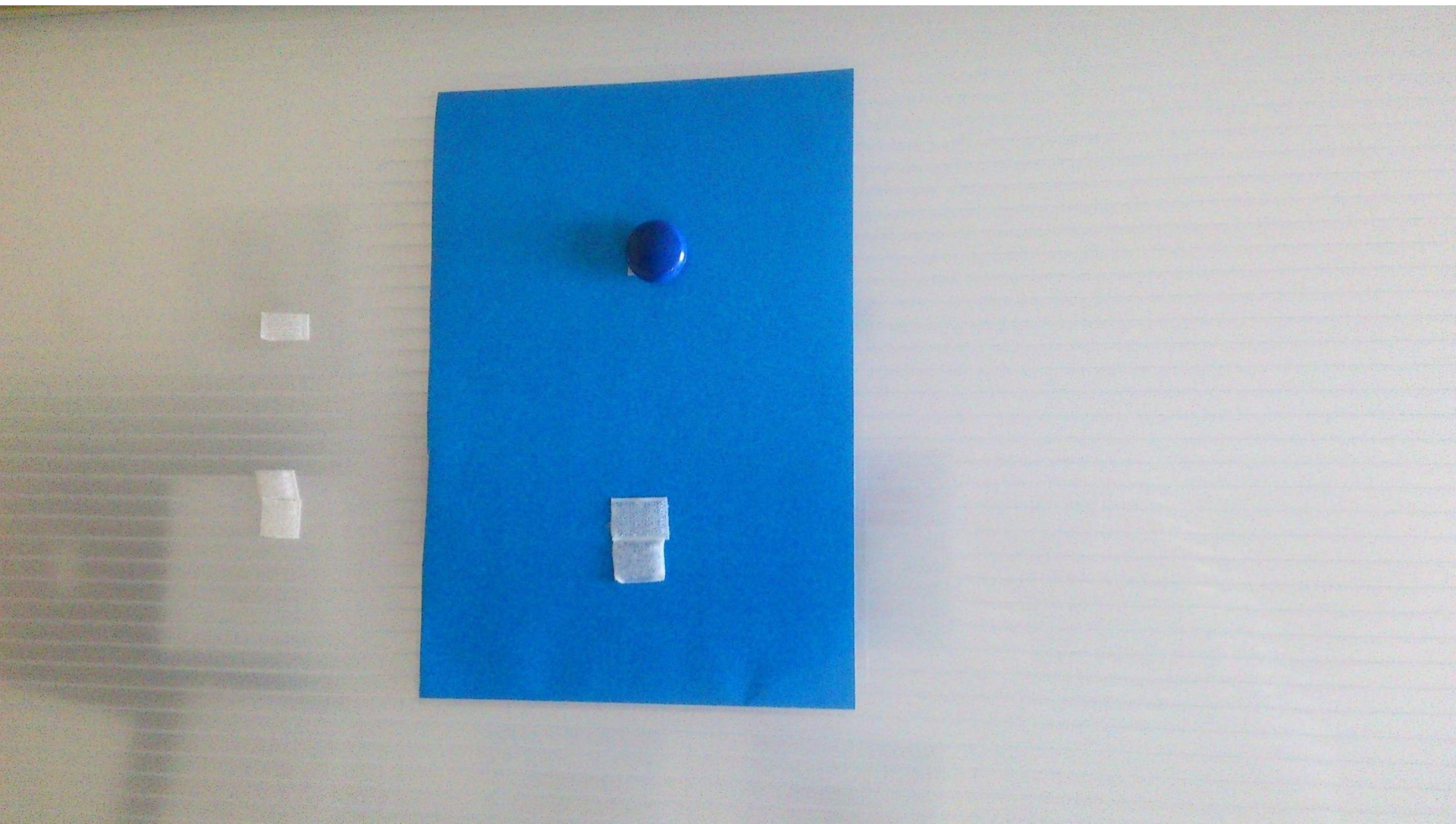
DYŻURNY STOŁU

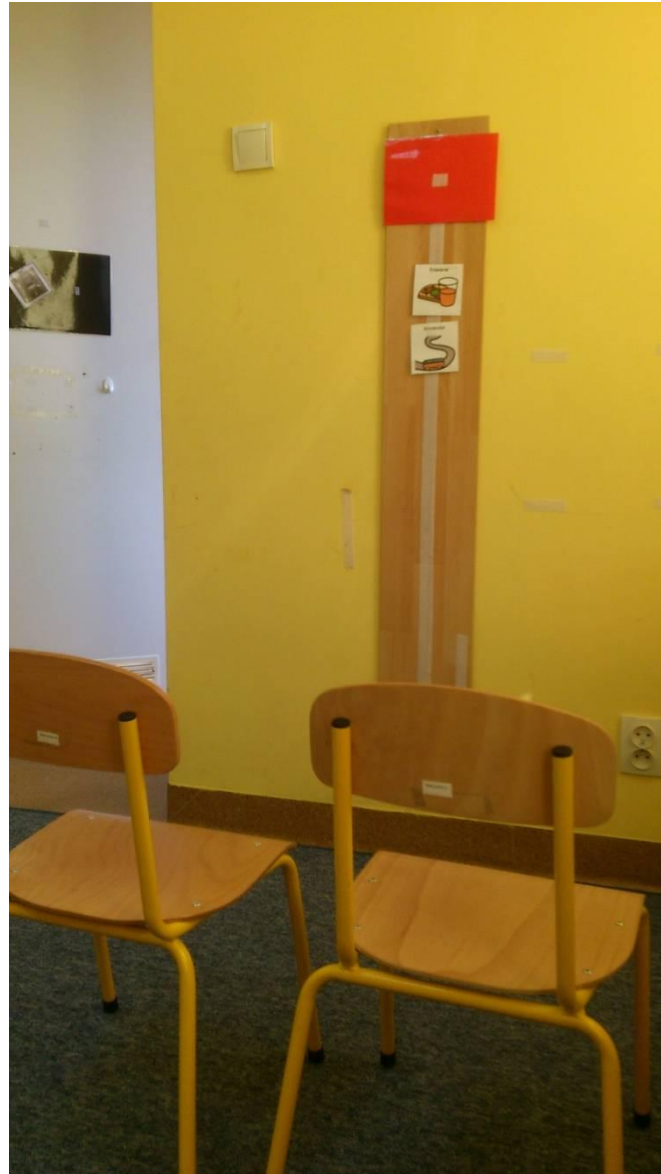

Struktura przestrzeni

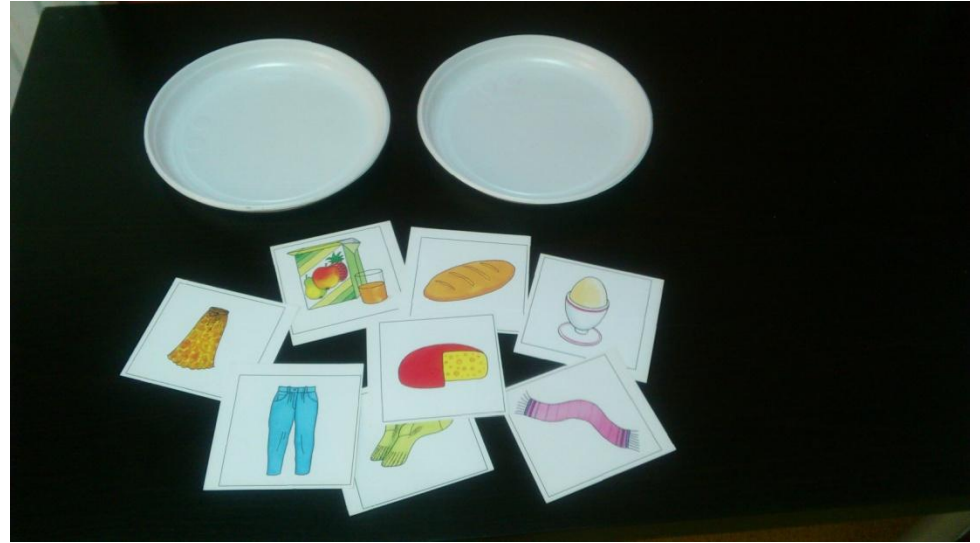

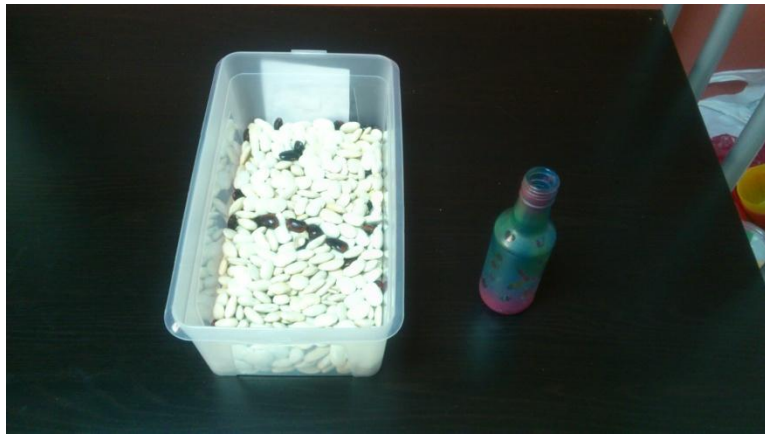
Struktura aktywności/zadania

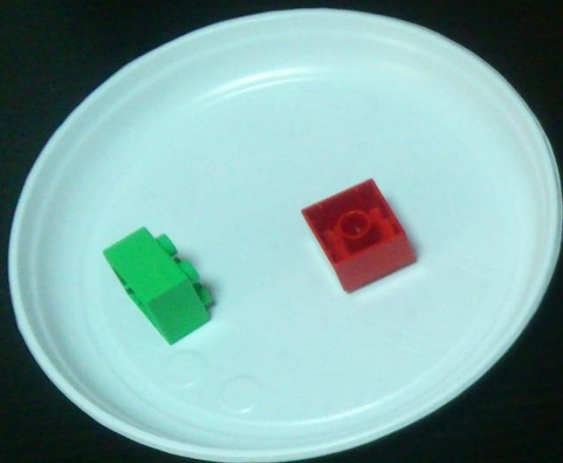

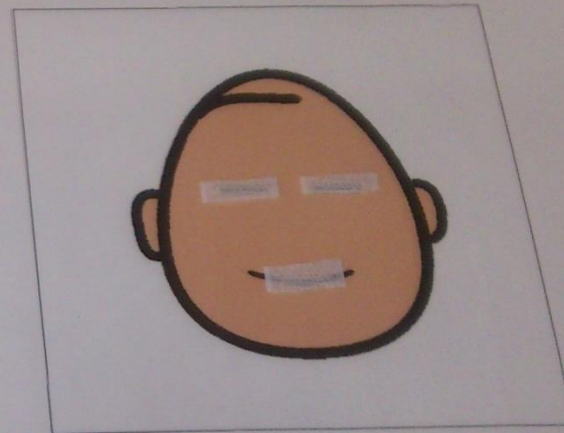
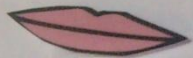

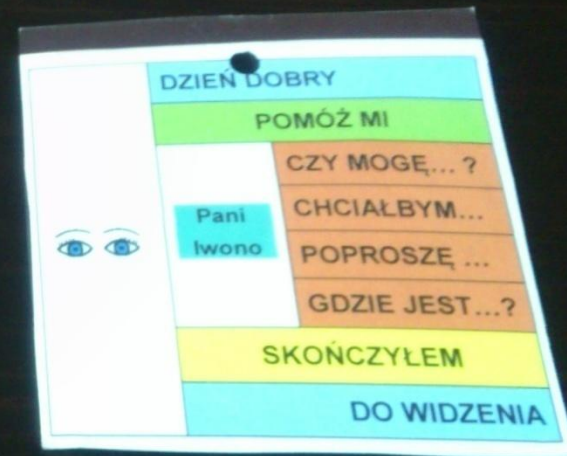
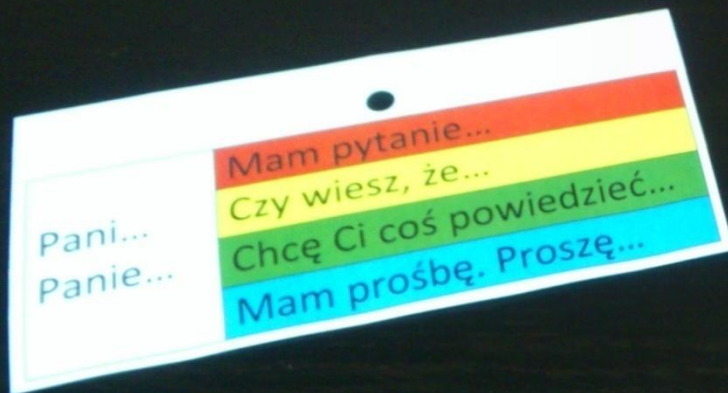

Komunikacja AAC

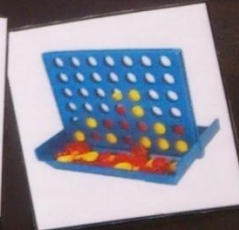

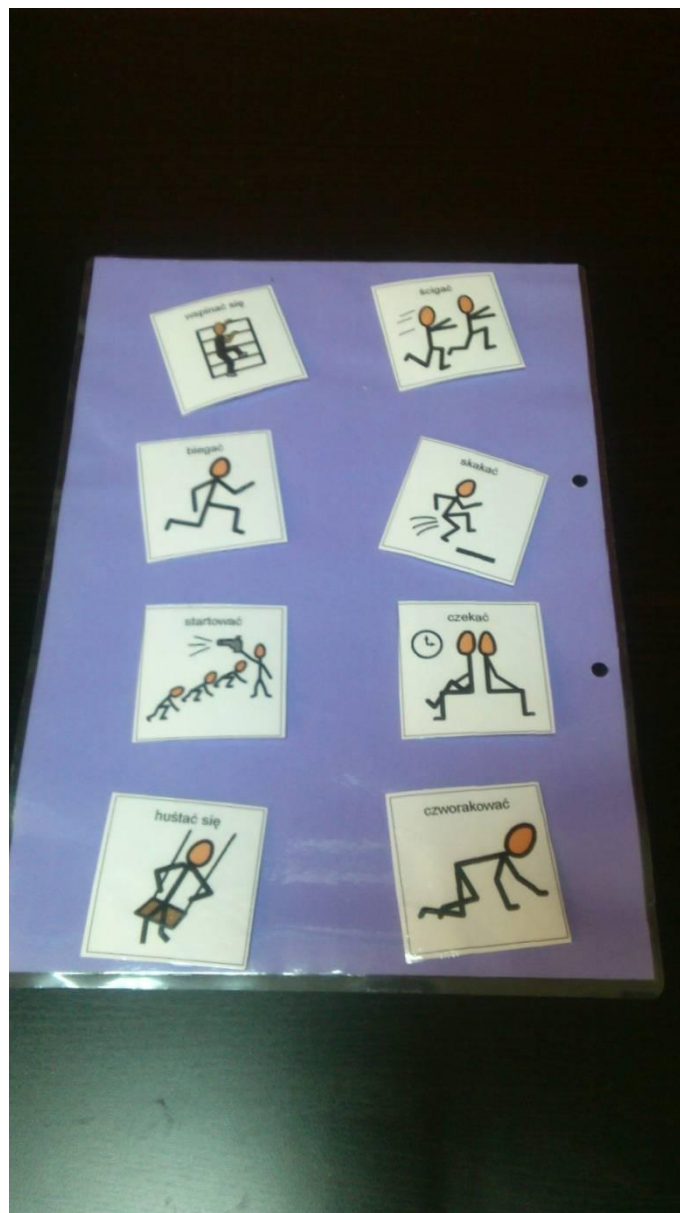

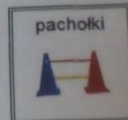
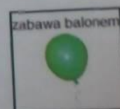
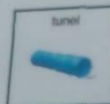
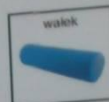

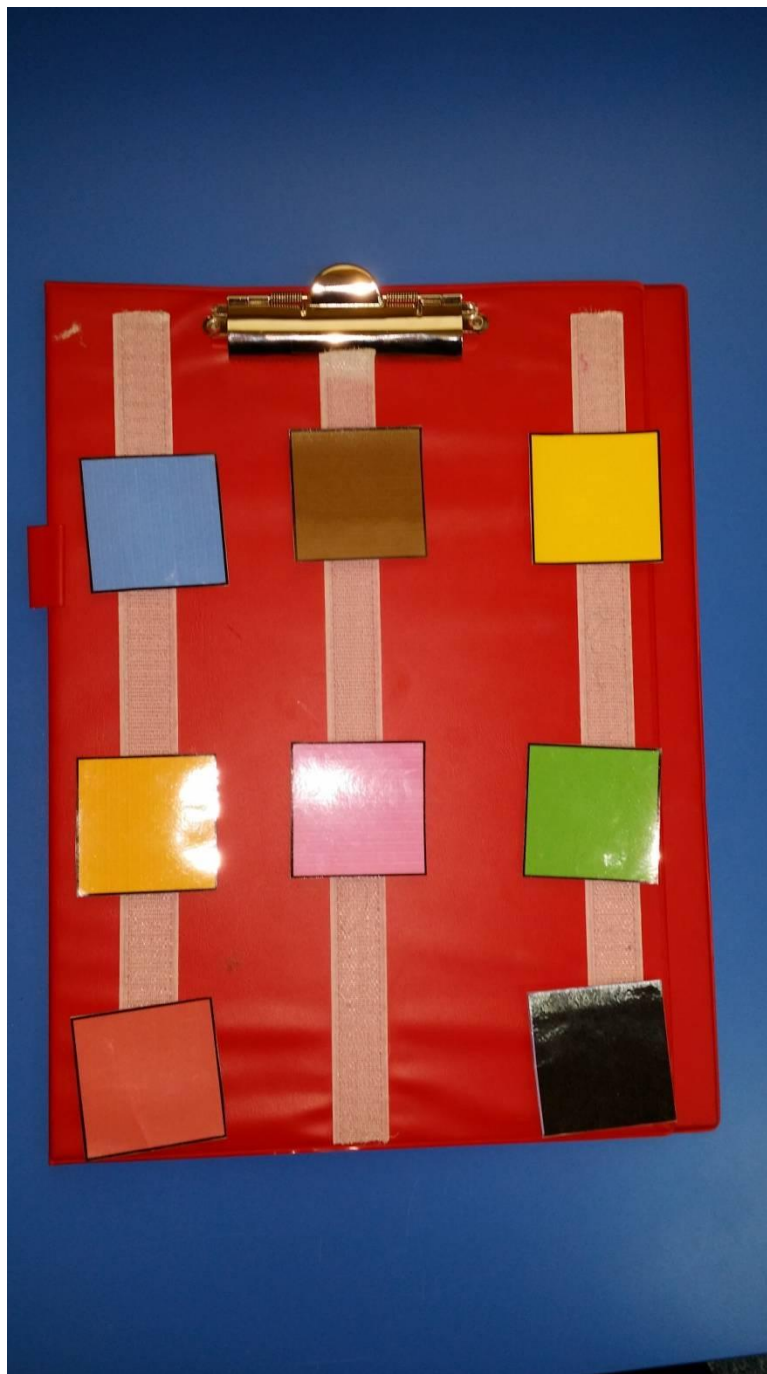

gimnastyka

katalog gier

wzory kolory memory 	zgadywanka 	galopujące koniki 	memo 	domino
pigolino 	zgadnij kto to? 	patyczaki 	figuraki 	gdzie jest żabka?
bim bom 	nogi stonogi 	ruch uliczny 	elefant 	carcassonne
zawody 	łap zwierzaki 	jenga 	laleczki 	inna gra ?

Zabawa

Znaki przestrzenno-dotykowe

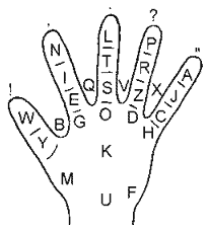
1.

2.

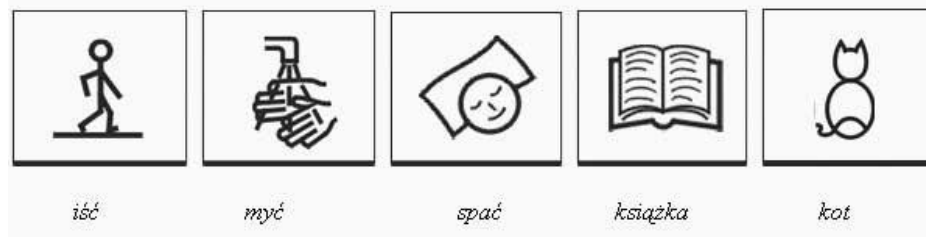

3.

oprac. Iwona Nowak

Znaki graficzne

**ABCDEFG
HIJKLMN
OPQRST
UWXYZ**

oprac. Iwona Nowak

Dziecko w terapii

Karolina Sobierska
Iwona Nowak

Dziękujemy